

В. В. Шур (Мазыр, Беларусь)

АНАМАСТЫКОН САТЫРЫЧНЫХ ТВОРАЎ УЛАДЗІМІРА ВЕРАМЕЙЧЫКА

Творчасць *У. Верамейчыка* – яркая, адметная і выразна запамінальная старонка ў беларускай мастацкай літаратуры другой паловы XX ст. Ён аўтар арыгінальных паэтычных зборнікаў “*Прыпяць*” (1973), “*Яснаць*” (1978), “*Люблю!*” (1981), “*Клянуся Прыпяцю*” (1988), “*Ліхаўня*” (1997) і інш., у якіх паэтрамантык выяўляе сваю вялікую павагу, любоў, захапленне, пашану да Радзімы Беларусі, да роднага Палесся, асабліва Мазыршчыны, сваіх блізкіх, землякоў. Значнае месца ў яго паэзіі займаюць таксама творы аб каханні, гэтая “вечная” тэма ў “*лірніка Палесся*”, “*рыцара яе Вялікасці Прыпяці*” атрымала ўласцівыя толькі *Верамейчыку* своеасаблівыя павароты і вырашэнні.

Г. Дашкевіч ў артыкуле “*Ён – Палесся абраннік*”, заглавак якога ўяўляе вобразную, высокамастацкую перыфразу, характарызуючую паэта-патрыёта,

грунтоўна прааналізавала творчасць пісьменніка, створаную ім у апошнія гады жыцця. Вось некаторыя абагульненні, зробленыя гэтай даследчыцай: “*Уладзімір Міхайлавіч Верамейчык* – лірнік, творы якога заварожваюць музыкаснацю, задуманнаснацю, непаўторны сатырык, чый талент яшчэ не раскрыты, не ацэнены належным чынам...”; “Спалучэнне розных стылёвых напрамкаў – пафасна-публіцыстычнага, іранічна-сатырычнага і лірычна-пачуццёвага стварае ў творчасці *Верамейчыка* светлы і трагічны вобраз палескага краю, вобраз лірычнага героя-чалавека з неўтаймаванай энергіяй, якому суджана на рубяжы стагоддзяў адстойваць сваё права на жыццё, на песню, на будучыню” [“*ЛіМ*”, 4 студзеня 2008, с. 15]. Арыгінальна выявіў сябе *У. Верамейчык* і як сапраўдны мастак у сатырычных творах, напісаўшы мноства гумарыстычных вершаў, апавяданняў, якія часткова

зместаны ў паэтычным зборніку “Магарыч” (1994) і зборніку апавяданняў-гумарэсак “Местачковы секс” (1994). Як адзначана ў прадмове, *Уладзімір Верамейчык* – сапраўдны паслядоўнік *Ведзьмака Лысагорскага*, заядлы гумарыст, якога не змаглі запужаць ні цэзіі, ні разнамасныя пачвары нашага грамадства. Сменочыся прылюдна, ён магутна паўставаў і паўстае ў сваіх гумарыстычных творах над няпраўдаю жыцця, скрыжоўваючы меч гумарыста з усялякім асяроддзем. Яго сатырычныя вершы, гумарэскі, фельетоны былі вынікам рэакцыі мастака на праўленне і ажыўленне пошласці, разбэшчанасці, п’янства, што актуалізаваліся ў перабудовачны перыяд і былі ўласцівы частцы тагачаснага грамадства, асабліва гэта заўважалася на матэрыялах шматлікіх тэлеперадач і некаторых газетных публікацыях. І як пісаў сам У. Верамейчык, калі радыё, тэлебачанне ў той перыяд на дзевяноста і болей працэнтаў прысвячаліся сексу, то ў вёсках, дзе гэтая тэма заўсёды раней была амаль закрытай, мясцовыя абывацелі з местачковым захопленнем смакавалі гэтыя секс-перадачы, успаміналі здарэнні з сексуальным ухілам, разважалі, параўноўвалі. Эфір і прэсу запаланілі нетрадыцыйныя ў былыя часы словы і выразы тыпу *сексуальны бум*, *сексуальныя цунамі*, *лікбез на зроўцы*, *эрагенныя зоны*, *СНІД* і г. д.

Анамастыкон яго сатырычных твораў надзвычай адметны і запамінальны. Паэтонімы ў гумарыстычных і сатырычных творах *У. Верамейчыка* поліфункцыянальны: яны выконваюць не толькі назывную, але і мастацка-эстэтычную, тэкстаўтваральную, жанраваўтваральную і інш. функцыі. У гумарэсках як выразная прыкмета індывідуальнага стылю прасочваецца паслядоўнае карыкатурызаванае апісанне знешняга выгляду персанажаў, вельмі трапныя, нават часам нечаканыя параўнанні, умелае выкарыстанне казённых выказаў-штапаў у мове мясцовых чыноўнікаў, іх кантэкстуальна гіпербалізаванае апісанне і імкненне выдзеліцца нечым сярод падобных. Мастак слова такімі адзінкамі (онімамі) не проста кампануе тэкст. Яны ў яго – выразна значымыя элементы стварэння экспрэсіі, іроніі, гумару, сарказму. Адметнасць яго мовы, мовы яго літаратурных персанажаў – частае выкарыстанне шматлікіх аказіяналізмаў, якія нечакана трапна характарызуюць рэаліі таго часу, выступаючы кантэкстуальнымі сінонімамі да самых розных онімаў: *вінакардыя*, *п’ячуга*, *алканаўт*, *“паддача”* – выпіўка, *закідонічык* – вялікі аматар выпіўкі; *сабачуга*, *“Каленвал”* – разнавіднасць нізкапробнай дзяржаўнай гарэлка 80 – 90-х гадоў, *“ярышак”* – высокаякасны самагон, *бергамотаўка* – мясцовая самагонка, *“фруктан”*, *“чарніла”* – нізкапробнае віно, *“вахцёрцы”* – дзяжурцы на вахце, *“хрыстарадніца”* – выпрошваць, *“валідоль”* – празмерна нервавацца; *“фірменная табурэтаўка”* – мясцовая самагонка, *“сухач”* – сухое віно, *“секеуал”* – асоба з сексуальным ухілам, *“пауліпрыца”* – сто грамаў гарэлка; *“казлятон”* – казліны голас, *“заяц”* – безбілетны пасажыр. Яго мове ўласцівы трапныя фразеалагізаваныя аказіяналізмы: *“абкласці сяржанцікім матам”*, *“выглядаць Дэмасфенам пасля каньяка”*, *“маслам плоў не сапсуеш”*, *“выдаваць сябе за ахвяру Чарнобыля”*, *“забеспячэнец вышэйшага пілатажу”*, *“аматар прыгубіць чарку”*, *“адбываць мужыцкі абавязак”*, *“секс вышэйшага пілатажу”*, *“ужываць вогненную ваду таварыша Бахуса”*, *“класічнае загуменне”*, *“цягнуць коўдру на сябе”*, *“сексуальныя цунамі”*, *“дацяпаць, па чым бегаюць цяжкі”*, *“браць з пасажыраў не па чыну”* (празмерна штрафаваць), *“гурток астраномаў”* – кампанія п’яніц;

“наступіў раптоўна швах” – прышоў канец, *“адкінуць рогі”* – здохнуць (пра жывёлу), *“татіць хваробу ў “Агдаме”* – празмерна выпіваць, *“шрайбаць ва ўсе інстанцыі”* – пісаць ананімныя пісьмы, *“наярваць Бетховена”* – іграць на піяніна, *“па частцы чарачнай артыст”* – вялікі аматар выпіць, п’яніца, *“песня пра чарот”* – “Шумел камыш”, *“калунаца ў шматтомных эверэстах марксізму”* – чытаць творы класікаў марксізму.

Онімы ў яго вершах, апавяданнях створаны паводле тыповых для беларускага анамастыкону мадэлях, аднак у большасці яны паўтараюць не “цытаты з нацыянальнага анамастыкону”, а ўяўляюць аўтарскія ўтварэнні: у адрозненне ад звычайнай маўленчай камунікацыі такія адзінкі, як правіла, выконваюць яшчэ і дыферэнцыйную функцыю, сумішчаючы яе з эстэтычнай, выяўленчай, успрымаюцца яны як выразна або ўскосна гаваркія. Эфект камічнай (сатырычнай, парадыйнай) характарыстыкі ў такіх онімах “трунтуюцца на наўмысным ажыўленні значэння апелятыўнай утваральнай асновы прозвішча” (М. Бірыла). Яны ў яго тэкстах выразныя, экспрэсіўныя сродкі з адметнай і запамінальнай вобразна-метафарычнай семантыкай.

Прадуктыўным спосабам імятворчасці ў яго гумарэсках з’яўляецца *метафарызацыя* і *анімізацыя* апелятываў, асабліва тых, за якімі ў мове замацаваліся пэўныя канатацыйныя прырашчэнні: *Барыс Сычуга*, *Ігнат Барыла*, *Алесь Маліна*, *Юрка Сівец*, *Анатоль Папіхайла*, *Кузьма Ядрыхін* (гумарэска “Брат Грым”), *Апанас Мамоля*, *Язэп Зануда* (гумарэска “Шашлык і падпугтацку”), *Ахрэм Мацюня*, *Аляксей Боўць* (гумарэска “Упаўнаважаны па бартэры”), *Максім Сівалап*, *Іван Галуза*, *Мікалай Мікалаевіч Матрацаў*, *Ахрэм Кароста* (гумарэска “Местачковы секс”), *Вінік Шалупайка*, *Іван Гарбуз*, *Язэп Чубчык*, *Андрэй Базуля* (гумарэска “Сакрэтная фарба”), *Васіль Шукайла* (“Гроза “зайцоў”), *Харэй Пятровіч Рыфмавік* – паэт, *Ахрэм Пятровіч Курашчуп* – кандыдат сельгаснавуц, *Пятро Пятровіч Кукарэка* – дырэктар саўгаса, *Васіль Васільевіч Хапуга* – злодзея на мясакамбінаце. Такія прозвішчы ў кантэкстах прозвішчаў. *Ігнат Барыла* становяцца гаваркімі, выразнымі інтэнсіфікатарамі камізму, іроніі, сатыры, асабліва калі антрапонім (семантыка яго словаўтваральнай асновы) кантрастуе або, наадварот, адпавядае апісанню паводзін знешняму выгляду, сацыяльнаму становішчу, тэтулу, званню, пасадзе носьбіта прозвішча. Камізм у такіх адзінках умацняецца ў выніку самых разнастайных асацыяцый, якія могуць узнікнуць у дасведчанага чытача, асабліва ўзбагачаннага інтэртэкстуальнай і культуралагічнай кампетэнцыяй.

Апелятывы да большасці названых прозвішчаў выразна падкрэсліваюць нейкую адметную асаблівасць іх носьбітаў. Фактычна ў кантэксце такія назоўнікі, прыметнікі становяцца функцыянальнымі эквівалентамі прозвішчаў. *Ігнат Барыла* – мясцовы празаік, *“каларытная фігура сярод пачаткоўцаў”*, які *“ніколі не жыву ў вёсцы, але пісаў выключна на калгасна-саўгасныя тэмы. У яго апавяданнях і аповесцях працаўнікі палёў, стываючы, настаянна раскідваюць гной на бяскрайніх палатках”*. Калі крытыкі яго “твораў” папракалі *Барылу*, што ў іх (творах) занадта многа “гною”, той спакойна парываваў: *“Вёска заўсёды павінна пахнуць ...”*. Параўн. *Барыла* – у палескіх гаворках: 1) двухдonna бочычка з дзіркай збоку для напіткаў, вады; 2) брухач, чалавек з вялікім брухам [Гл. ТС, I, с. 43]. Параўнаем у гэтым плане наступныя онімы: *Язэп Зануда* – аўтар нашумелага сексбестселера *“Пакуль угарацца дрывы”*

(апав. “Шашлыкi па-дэпутатку”); *Мiкалай Мiкалаевiч Матрацаў* – урач сексалаг-псiхатэрапеўт, які пачаў праводзiць “сексуальную адукацыю навінкаўцаў”: арганiзаваў “лiкбез па эротыцы”, правёў у вёсцы “шокавую тэратыю і мазавую атаку на шырокаму спектру пытаньняў сексу”; *Ахрэм Кароста* – старшыня навінкаўскага местачковага Савета народных дэпутатаў: “Наведваўся на розныя бяседы, застоллі, на якія Ахрэма ніхто не клікаў”, і на якіх “звычайна выпіваў палову самагонных запасаў гаспадара”. Параўн. у гэтым плане народнае параўнанне прыстаў, як кароста, а таксама апелятыў *кароста* – 1. заразна хвароба скуры; 2. перан. прыкры адбітак, след якіх-небудзь уздзеянняў, звычай; *Мацвей Пятровiч Карыта* – старшыня мясцовага калгаса, “тоўсты, як сіласная вежа, “...наведваў заняткі па сексу” ў мястэчку Навiнкі; *Пятро Мухаед* – мясцовы казачнік, “бездар вышэйшай пробы”, рэцэнзент зборніка *Анатоля Папiхайлы* – “родзiча далёкіх братоў Грым” з “цiхага палескага гарадка”, які сярод аматараў лiтаратурнага аб’яднання пры мясцовай газеце “Прыпяцень” набыў мянушку *Брат Грым*. Наогул, як піша У. Верамейчык, “калі б усталі з магіл браты Грым, то яны вельмі перапалохаіся б: такое казачнае стварэнне, якім быў Анатоль Папiхайла, сустракаецца рэдка” (с. 23). Папiхайла ствараў такія “шэдэўры”, што старшыня мясцовага лiтаратурнага аб’яднання, чытаючы казкі Папiхайлы, “ледзьве не атруціўся. Як кажуць, нічога жывога. У вучня пятага класа куды большая фантазія і пiсьмо. Папiхайла настойліва “прапiхваў” свае творы не толькі ў мясцовую газету “Прыпяцень”. Ён мясцоваму кіраўніку лiтаб’яднання “ўнадзіўся iтвовечар званiць”: “Хачу бачыць сваю казку на старонках мiнскага дзiцячага часопiса”. Пасля сёмага “хачу” Мацума – прафесійны паэт, якога абралі старшыней лiтаб’яднання, не вытрываў, сеў і напісаў казку пра палескую нафту. Iадаслаў у Мiнск у “Вясёлку”. Пад прозвiшчам Папiхайлы. Казку надрукавалі, і шчаслівы Папiхайла скупіў амаль увесь тыраж “Вясёлкі”, даваў аўтографы сябрам. “На крылах радасцi Брат Грым упарта ўзяўся за яро”. Кожны дзень ён званiў у рэдакцыю і паведамляў: “Пішу цудоўную казку пра зномай”, “Пішу выдатную казку пра Сонца, Месяц і Зоркі” і iнш.

Такiм чынам, прозвiшча мясцовага графамана ў такіх апiсаннях і тэкстах становiцца выразна гаваркiм, асацыятыўна роднасным з дзеясловамі *пхаць, пiхаць*, у якіх выяўляюцца наступныя значэннi: 1) даваць iтвовечар без меры; 2) прымушаць каго-небудзь выконваць нешта многа або супраць жадання. Параўн. таксама агульны назоўнік *папiхач* – разм., чалавек, якім панукаюць, зняважліва распараджаюцца, камандуюць. У тураўскіх гаворках ёсць і экспрэсіўна-ацэнны варыянт: *папiхайло* з тым жа значэннем, што і *папiхач*: *Дзед і бабы за папiхайлу*. Дварэц [ТС, IV, с. 169]. *Андрэй Базуля* – вядомы ўсяму раёну “закiдончык”, “тып, які жыве па прынцыпу: ні ўсё, што гарыць, спі з усім, што варушыцца. I так дапіўся і даспаўся, што ледзьве ногі цягае, але ж у кожнага знаёмага і незнаёмага прасiць “паўшырыца чырвоненькага” (с. 26). Параўн.: у палескіх гаворках: *разбазулены* – распусны, нявыхаваны і iнш. Характарыстычнасць, экспрэсіўнасць, камiзм, iронія ў такіх прозвiшчах у тэксце найчасцей рэалiзуецца iх семантычнай двухпланавасцю: апелятыўнае значэнне агульнай адзiнкі накладваецца на ўласна анамастычнае, што ў выніку на фоне ўсяго твора памацяня яго кантэкстуальную сутнасць і робiць

антрапонiм выразна гаваркiм, кантэкстуальна неабходным у такім творы.

Васiль Ткачоў – тагачасны адказны сакратар Гомельскага абласнога аддзялення Саюза пiсьменнікаў, у рэцэнзiі на кнiгу У. Верамейчыка, адзначаў: “Асаблiва парадавала гумарэска “Брат Грым” – пра няўдалага пісаку, які лiчыць сябе класiкам і любым чынам iмкнецца надрукавацца, выдаць кнiгу... Яны і мяне атакуюць часта, завальваюць сваiмi “опусамi” [“Гомельская праўда”, 1994, 20 красавiка]. Такiм чынам, гумарэскi У. Верамейчыка арыгiнальна, праз прызму сатыры і гумару адлюстроўваюць жыццё тагачаснай Гомельшчыны. “Той, хто ведаў У. Верамейчыка ў першую чаргу як паэта, можа пераканацца, што і проза – мускулiстая, трывала пераплецена карэньчыкамі сатыры і гумару! – з-пад яго пяра вылятае даволi арыгiнальная, зграбная, шыкоўная” (В. Ткачоў). Дарэчы, мянушка *Брат Грым*, якая вынесена ў заглавак апавядання, з’яўляецца iранiчным намёкам, своеасаблiвым ключом для правiльнага ўспрымання гумарэскi, бо па сутнасцi сваёй гэты бiблiонiм суадносіцца з усімi сюжэтнымi хадамі, з усімi iншымi вобразамi і элементамi мастацкага твора. Ён запамiнальна выразны і парадыйна-iнтэртэкстуальны кампанент гэтай гумарэскi.

Да iнiмаў, найчасцей гаваркiх, У. Верамейчык паслядоўна выкарыстоўвае аўтарскія перыфразы – апiсальныя выразы, якія ёмка і дакладна дапаўняюць характарыстыку персанажаў: *Аляксей Боўць* – “забеспячэнец фарбераўскай закваскi”; *Анатоль Папiхайла* – “родзiч далёкіх братоў Грым”; *Кандрат Бамбоцкi* – радавы фронтны забеспячэння, даставала і выбiвала, упаўнаважаны па бартэры, які выдаваў сябе за “ахвяру Чарнобыля”; паэт *Алесь Малiна* – дэпутат гарсавета, які пісаў паэмы, напісаныя “нудным гекзаметрам”; мясцовы паэт, “непрызнаны генiй” *Сямён Дзедаў*, які напісаў “звышсучасную паэму на сексуальную тэму, у якой сексуальны рэфрэн праз кожныя iшаснаццаць радкоў арганiчна ўплятаўся ў разбэрсаную тканiну паэмы, і, на думку Дзедава, “трымаў чытача ў напружаннi, прымушаў думаць аб светлым будучым, да якога клiкалі фармалы і нефармалы”; *Вiнцук Шалупайка* – мясцовы аматар пісаць скаргi на ўсе выпадкi ў жыццi, мянушку “Старшы пракурор” заслужыў у сваiх аднавяскоўцаў, а выраз-перыфраза “сучын трыбух” у дачыненнi да *Шалупайкi* трывала замацаваўся ў лексiконе шматлiкiх правяральшчыкаў, што пад’яздылі на чорных “Волгах” у калгас “Камунiстычная праца”, які *Шалупайка* як “тэарэтык” і стратэг слабадскога маштабу прапанаваў перайменаваць у “Сiзiфава праца”. Жыхары навакольных вёсак наогул рэдка гаварылі *Залесная Слабада*, у якой жыў *Шалупайка*, а звычайна абыходзiліся калектыўнай мянушкай “Пракуроры”. “Праславіўся” *Шалупайка* яшчэ і тым, што “змагар за народнае iшасце”, “за некалькi начэй распрацаваў стройную тэорыю пабудовы камунiзму ў адной, асобна ўзятай вёсцы”. Ён таксама распрацаваў “стратэгію і тактыку падчас будаўнiцтва камунiзму ў другой фазе, размеркаваў абавязкi кожнага двара”. У апавяданнi “Граза зайцоў” з’едлiва намаляваны рэвiзор чыгуначнай станцыi *Галiнкавiчы* з гаваркiм прозвiшчам *Васiль Шукайла*, у якога “прыродная дурацць выдатна ўжывалася з набытай нахабнасцю...” “Гэта быў самы страшны рэвiзор за ўсе часы iснавання беларускай чыгункi”. Слова “курва” было самым мяккiм у чарадзе мацюкоў, якія рэвiзор вырыгваў у бок нi ў чым

невінаватых пасажыраў. Прозвішча *Шукайла* роднаснае з дзеясловам *шукаць*, бо як піша У. Верамейчык: “...была ў *Васіля схільнасць да вышук. Вечна нешта шукае: то ў сумачках аднакласнікаў, то ў шуфлядзе – бацькоўскую зарплату” (с. 28). Пры паступленні ва ўніверсітэт на першым жа экзамене *Шукайлу* падвёў той самы вышук: спаймалі са шпаргалкай і ўляпілі “*двойку*”. Камічна ўспрымаецца нязвычайнае для жыхароў Палесся ўласнае імя станцыйнай буфетчыцы з Галінкавіч *Рамуальды*, жонкі рэвізора *Васіля Шукайлы*, якое выразна кантрастуе з тыповымі беларускімі імёнамі жанчын тыпу *Алена, Надзея, Вольга* і інш.: “*І рэвізор нагледзеў у станцыйным буфеце ўвісную Рамуальду, жанчыну з пляскатым тварам, але магутным загуменнем, на якое ішло, няіначай, дзесяць метраў матэры...*” (с. 29); “*Норкавае футра! – гаркнула Рамуальда, нацягваючы на сваё класічнае загуменне шырачэзную спадніцу*” (с. 30). З мэтай стварэння гумару У. Верамейчык нярэдка стварае аказіянальныя эўфемізмы, каб замяняць імі ў кантэксце грубыя словы або выразы з непрыстойным зместам ці афарбоўкай: “*магутнае загуменне*”, “*класічнае загуменне*”; “*насіла пасля гомельскага буфета*” – выяўляла выразныя прыкметы дыярэі; “*маленькі Везувій*” – пяць тон фекалію з надворнага туалета; “*наматаць на вентылятар*” – неабачліва захварэць венерычнай хваробай; “*гумка супраць СНІДу*” і інш.*

У байках У. Верамейчыка (зб. “*Магарыч*”) дзейнічаюць персанажы: “*Алег Лаўкач, які з-за жонкі-Фантамаскі / Свайго таварыша прадаў / З якім хадзіў калісьці у падпасках...*”, *Васіль Васільевіч Хапуга* – зلودзей з мясакамбіната, “*на мясакамбінату жыраваў, / Канешне, гэта не хадзіць за плугам, / Дадому штоўцы прэ, прыціснуўшы папругай, / І ў борыч не маргарын, а выразку ён клаў*” (с. 84); *Ахрэм Пятровіч Курашчун* – “*кандыдат сельгаснавуц*”, “*Пяць год вучыўся, тры абараняўся...*”. Як вынік: “*зніла вучонасць, быццам сілас ў яме! / А наш Ахрэм Пятровіч Курашчун / Скубе калгас, а сам – бетонны слуп*”. Завяршае байку паэт наступным: “*Пакуль што кружацца / Такія курашчунь-кандыдаты / З вучонасцю сваёй / Каля графы “зарплата”*” (с. 90). Прозвішча няўдалага вучонага-хапугі набывае асаблівае апелятыва, інакш кажучы, у кантэксце ў выніку драмізацыі яго метафарызуецца, становіцца пэўным сімвалам і нярэдка можа пачаць вялікае “*паслятэкставае жыццё*”. Параўн.: *тулягі, гарлахвацкія ў К. Крапівы, гуканаўшчына – у І. Шамякіна. Палявод Казёл, які пра “рацыён стаў байць гучным казлятонам”* (с. 56).

З мэтай стварэння гумару парадыйна іранічна ўплятаюцца ў гумарэскі падпраўленыя У. Верамейчыкам традыцыйна частыя ў мінулым трафарэтныя штампы, частыя лозунгі, вытрымкі з класічных твораў, а таксама закасацянелыя штампы з лексікону тагачасных ідэолагаў і мясцовых, часта бяздарных кіраўнікоў: *ды ён пытанняў не раіае; “Прыкідвае Антон і так і сяк. / Ну і жыццё! Ушчэнт перакруціла! / І шэпча ён: “Бывай чужы каньяк!”*

/ “*Дзень добры, – кажа, – ўласнае чарніла*”... (с. 72); “*другая фаза будаўніцтва камунізму ў вёсцы*” (с. 20), “*Не адно накаленне яркіх прадстаўнікоў АБС (адміністрацыйна-бюракратычнай сістэмы) зрабіла склчок у Мінск са стартвай пляцоўкі Рабінаградчыны, дзе шчасліва ўжываліся Апанас Мамоля і бергамотаўка*” (с. 5). “*Іван Парфёнавіч Чырыла / Варон на свяце не лавіў: / І “каленвальчык” і “чарніла” / Не разбіраючыся ніў*” (с. 40). Параўн.: *учырыць* у прастамоўі – выпіць спіртнога.

Алюзіяна выразнымі, канцэптуальна пазнавальнымі ў гумарэсках Верамейчыка падаюцца палескія рэальныя і падпраўленыя пісьменнікам айконімы і іншыя анамастычныя адзінкі: “*На Беларусі кожны маленькі гарадок пахне адметна, па-свойму. Хойнікі пахнуць яблыкамі і сасной, Тураў – травой і рыбай, Слуцк – цукрам і бэрамі. Гарадок, дзе нарадзіўся наш герой, пах мазутам і чыгункай, хаця ў Галінкавічах і садоў многа і цукру людзі панапапашвалі. Праз Галінкавічы беглі тэставыя магістралі ва ўсе каны і накіраваныя свету*” (“Гроза “зайцоў”): *Галінкавічы → Калінкавічы*. Тут не толькі падабенства і адрозненне толькі ў адзін гук Г → К, але і дакладная словаўтваральная мадэль у аўтарскім наватворы, а таксама дакладнае апісанне прыродных яго асаблівасцяў. Пазнавальным для дасведчанага чытача будзе і айконім *Залесная Слабада*, што ў апавяданні “*Даван з факсіміль*” у сапраўднасці, відаць, вёска *Глінная Слабада*, што размешчана на стыку двух раёнаў – *Калінкавіцкага і Рэчыцкага*, якая адпаведна кожныя пяць гадоў у той перыяд у выніку адміністрацыйных цяжкаў і міжусобіц адыходзіла ў адміністрацыйныя межы то аднаго, то другога з названых раёнаў; адрозніваліся яе жыхары і тым, што “*прастаўліліся*” сваімі скаргамі і пісьмамі ў розныя інстанцыі “*І дзесяткі камісій на рознага колеру “Волгах” прыезджаюць у Слабаду*”.

У байках, гумарэсках арыгінальна і парадыйна ўспрымаюцца разнастайныя эргонімы – назвы арганізацый, устаноў, прадпрыемстваў, а таксама прамотонімы – назвы напіткаў рознага паходжання: мясцовая газета “*Прыпяцень*”, калгас “*Сізіфава праца*”, *бергамотаўка* – мясцовая самагонка, якая “*сваю назву набыла ад гатунку яблык ранет бергамотны, завезенага ў глухі раён Палесся*”; “*фруктан*”, “*чарніла*” – нізкапробнае віно, “*табурэтаўка*” – мясцовая гарэлка, выгнаная на самагонным апарате, што ўмацаваны на табурэтцы; кантора “*Рэмітань*”, у якой функцыянуе аддзел “*Гузлік*” (с. 30). Як наватворы ўспрымаюцца таксама іранічна-саркастычныя абрэвіятуры: *СКВ* – свабодна канверсуемая вадкасць (мясцовая самагонка), *АБС* – адміністрацыйна-бюракратычная сістэма і інш.

Такія анамастычныя адзінкі нечаканыя паводле семантыкі і словаўтварэння. Яны выразна кантрастуюць на фоне традыцыйных, усталяваных і звыклых онімаў, а камічны эффект навізны, гумару ў такіх онімах абумоўлены іх вобразна-метафарычным ужываннем, якія не толькі семантыкай апелятываў, а і праз сістэму іншых мастацка-выяўленчых сродкаў комплексна рэалізуюць аўтарскую ідэю.

Літаратура

1. Верамейчык, У. Магарыч: Сатырычныя вершы і байкі / У. Верамейчык. – Мінск: Мастац. літ., 1994. – 94 с.
2. Верамейчык, У. Местачковы секс: Апавяданні і гумарэскі / У. Верамейчык. – Мінск, 1994. – 31 с.
3. ТС – Тураўскі слоўнік: у 5 т. – Мінск: Навука і тэхніка, 1982. – Т. I [склад. А. А. Крывіцкі, Г. А. Цыхун, І. Я. Яшкін]. – 255 с.